

ВІДГУК

офіційного опонента кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцента Латишева Миколая Вікторовича про науково-практичну цінність дисертаційної роботи **Вороного Владислава Олеговича «Удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців греко-римського стилю 16-17 років на етапі спеціалізованої базової підготовки»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Сучасний стан конкуренції на світовій спортивній арені висуває високі вимоги до рівня майстерності борців. Водночас, зміни в правилах і умовах проведення змагань, що спрямовані на інтенсифікацію змагальної діяльності борців, викликають суттєві зміни у структурі змагальної діяльності, і як наслідок потребують корекції в програмах та методиках підготовки.

Сьогодні особливе значення в структурі підготовленості борців має рівень розвитку спеціальної фізичної підготовленості, який суттєво впливає на успішність змагальної діяльності спортсмена. Складові спеціальної фізичної підготовленості спортсмена повинні формуватися й удосконалюватися на всіх етапах багаторічної підготовки, але як зазначено фахівцями: важливе значення у підготовці борців відіграє етап спеціалізованої базової підготовки, на якому створюються всебічні передумови для напруженої спеціалізованої підготовки, що забезпечує високий рівень спортивної майстерності в змагальних поєдинках. В той же час, фахівці наполягають на необхідності індивідуалізації та диференціації засобів і методів спортивного тренування, а також розробки нових підходів до підвищення ефективності тренувального процесу кваліфікованих спортсменів.

Водночас, аналіз науково-методичної літератури дозволив автору встановити лише обмежену кількість експериментальних досліджень стосовно використання підходу при вдосконаленні спеціальної фізичної підготовленості борців греко-римського стилю, що передбачає урахування індивідуального стилю ведення поєдинку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалась згідно із Тематичним планом наукових досліджень Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2016-2020 рр. за темою: «Теоретико-методичні основи удосконалення тренувального процесу та змагальної діяльності на різних етапах підготовки спортсменів» № держреєстрації 0116U003007. Роль автора полягала у розробці та експериментальному обґрунтуванні програми підвищення рівня спеціальної фізичної підготовленості борців з урахуванням індивідуального стилю змагальної діяльності на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Дисертаційна робота, викладена на 265 сторінках, складається з актуальності, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (263 джерела, серед яких 27 – іноземні автори) та додатків. Роботу ілюстровано 35 таблицями і 19 рисунками.

Автором грамотно сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі роботи. В комплексі з висновками ці компоненти дослідження складають раціональну і логічно завершену будову дисертації. Сформульовані висновки у повній мірі відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням.

Мета роботи – удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців греко-римського стилю на етапі спеціалізованої базової підготовки для покращання ефективності змагальної діяльності.

До найбільш значущих наукових результатів треба віднести те, що:

– вперше розроблена програма удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців 16-17 років з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку (силовий, темповий, ігровий) вагових категорій до 60 кг, до 67 кг і до 77 кг, яка містить: мету і завдання, форми організації занять, план тренувальних занять, їх зміст і об'єм тренувальних навантажень, засоби та

методи з розвитку спеціальних фізичних якостей, індивідуальні засоби та методи з техніко-тактичної підготовки, критерії контролю;

– вперше виявлено характерні особливості змагальної діяльності висококваліфікованих борців греко-римського стилю середніх вагових категорій, їх ефективність та результативність у змагальних поєдинках;

– вперше визначено найбільш значущі інтегральні показники змагальної діяльності кваліфікованих борців греко-римського стилю вагових категорій до 60 кг, до 67 кг і до 77 кг, а саме ефективність атаки у партері, ефективність захисту в стійці, ефективність захисту у партері, результативність у партері;

Теоретична та практична значущість результатів дослідження полягає у впровадженні програми удосконалення спеціальної фізичної підготовленості кваліфікованих борців греко-римського стилю у навчально-тренувальний процес Комунального позашкільного навчального закладу «Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа «Динамо» Дніпровської міської ради м. Дніпро, Комунального закладу «Дніпропетровський фаховий коледж спорту» Дніпропетровської обласної ради» м. Дніпро; у розробці комплексів спеціально-підготовчих вправ та індивідуальних техніко-тактичних комплексів і в удосконаленні спеціальної фізичної підготовленості кваліфікованих борців греко-римського стилю (вагових категорій до 60 кг, до 67 кг і до 77 кг) збірної команди Дніпропетровської області на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Результати проведених досліджень впроваджено у навчально-тренувальний процес КПНЗ «КДЮСШ «Динамо» ДМР та КЗ «ДФКС» ДОР» м. Дніпро, у підготовку збірної команди серед кадетів з греко-римської боротьби Дніпропетровської області, у навчальний процес кафедри боксу, боротьби і важкої атлетики Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту по дисциплінам «Теорія і методика обраного виду спорту (спортивна боротьба)» і ТМ «Боротьба», про що свідчать відповідні акти впровадження.

Апробація і втілення здійснювались згідно з основними етапами дослідження.

Основні положення дисертаційної роботи викладено у 6 наукових працях, з яких 4 – у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 4 з яких включено до міжнародних наукометричних баз; 1 – у іноземному виданні; 1 – апробаційного характеру.

Основні положення дисертації було представлено було представлено у доповідях на X Міжнародній науковій конференції молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 2017 р.), на XIII, XIV, XV Міжнародних науково-практичних конференціях «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації» (м. Дніпро, 2018, 2019, 2020 рр.), на конференціях «Молоді науковці – спорту Придніпров'я» (Дніпро, 2018, 2019, 2020 рр.)

Оцінка змісту, форми дисертації та її завершеності.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної автором теми, мету, завдання та методи дослідження, визначено об'єкт і предмет, охарактеризовано наукову новизну, практичну значущість отриманих результатів, особистий внесок дисертанта, відображено апробацію матеріалів дисертації.

У першому розділі «**Сучасні тенденції підготовки борців у теорії та практиці**» на основі опрацювання даних наукової і методичної літератури дана загальна характеристика організації навчально-тренувального процесу борців греко-римського стилю на етапі спеціалізованої базової підготовки, розглянуто сучасні особливості спеціальної фізичної підготовки у греко-римській боротьбі та вимоги до рівня розвитку спеціальних фізичних якостей борців.

Суттєві зміни та доповнення до правил змагань призводить до суттєвих змін у складі техніко-тактичних дій та структурі змагальної діяльності й, відповідно у структурі підготовки борців греко-римського стилю. У зв'язку з цим, спеціальна фізична підготовка у греко-римській боротьбі стає більш значущим компонентом забезпечення ефективності змагальної діяльності і

спонукає до відповідних шляхів оптимізації тренувального процесу та удосконалення індивідуального стилю ведення поєдинку. В цілому автором встановлено що, спеціальна фізична підготовка є однією з важливіших складових сучасної підготовки борців.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** наведено комплекс методів дослідження та обґрунтовано доцільності їх використання. В даному розділі подано відомості щодо основних етапів дослідження.

На першому етапі дослідження (2016 р.) проводився аналіз літератури по проблемі дослідження, а також навчальних програм з греко-римської боротьби; ознайомлено з досвідом системи організації навчально-тренувального процесу КДЮСШ «Динамо» ДМР, КЗ «ДФКС» ДОР з греко-римської боротьби; проведені педагогічні спостереження, бесіди з ведучими тренерами, складено програму досліджень. Були сформульовані мета та завдання, відібрані та апробовані методи дослідження, що адекватні меті та поставленим завданням, визначені предмет і об'єкт дослідження.

Другий етап (2016 р. – 2017 р.) містив у собі аналіз змагальної діяльності висококваліфікованих борців греко-римського стилю на змаганнях міжнародного рівня за відеоматеріалами.

Третій етап (липень 2018 р. – червень 2019 р.) полягав у проведенні констатуючого і формуючого експерименту, тривалість – 12 місяців, а також аналізі та систематизації результатів дослідження, отриманих у процесі проведення педагогічного експерименту. Даний етап дослідження передбачає розробку і апробацію програми удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців 16-17 років з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку (силовий, темповий, ігровий).

На четвертому етапі (2019-2020 рр.) досліджень здійснено математико-статистична обробка результатів досліджень, сформульовані основні висновки проведеного дослідження, розроблені практичні рекомендації, оформлення та підготовка дисертаційної роботи до офіційного захисту.

У третьому розділі «Рівень підготовленості та особливості змагальної діяльності борців греко-римського стилю на етапі спеціалізованої базової підготовки» було отримано результати щодо аналізу змагальної діяльності борців греко-римського стилю; показників фізичний розвитку і фізичної підготовленості борців греко-римського стилю на етапі спеціалізованої базової підготовленості, а також їх взаємозв'язків.

Результати аналізу змагальної діяльності висококваліфікованих борців дозволили автору визначити основні риси змагальних поєдинків у греко-римській боротьбі після змін у правилах змагань. Автором проаналізовано 67 сутичок висококваліфікованих борців у вагових категоріях 60 кг, 66 кг і 74 кг до змін у правилах змагань та 60 сутичок після змін правил змагань у вересні 2013 року.

Як зазначено автором, аналіз технічних дій змагальної діяльності показав, що висококваліфіковані борці найбільш частіше застосовували наступні прийоми у стійці: виштовхування за килим (15,7 %), кидок прогином (12,6 %), перевод у партер (8,4 %), звалювання (7,8 %), кидок підворотом (6,8 %), контрприйоми (4,7 %). Група прийомів у партері: переворот накатом (25,2 %), кидок заднім поясом (6,3 %), контрприйоми (4,7%), утримання (4,2 %), переворот зворотнім поясом (1,5 %), кидок зворотнім поясом (1,5 %).

У роботі встановлено, що показники результативності техніко-тактичних дій значно зросли після змін у правилах змагань. Так показник результативності склав 5,1 бал (на одного борця), що на 0,6 бали більше ніж до зміни у правилах, а ефективність зросла на 5,9 % і складає 65,5 %.

Показники фізичного розвитку та фізичної підготовленості всіх спортсменів знаходились у межах норми для етапу спеціалізованої базової підготовки. Аналіз результатів тестування показують, що коефіцієнт варіації спеціальної фізичної підготовленості знаходиться у межах від 5,43 % до 19,07 % (крім одного показника – 10 кидків партнера (манекена) прогином).

Результати досліджень автора дисертації, що стосуються показників спеціальної фізичної підготовленості, наступні: підтягування на перекладині за

20 с – 12,07 разів; 10 кидків партнера (манекена) прогином – 30,56 с; кидки партнера (манекена) за 20 с – 6,70 разів; перевероти із упору головою в килим на борцівський міст і у зворотньому напрямку 10 разів – 25,80 с; забігання приставним кроком навколо рук 10 разів – 18,21 с; утримання кута 90⁰ із положення вису – 17,57 с; утримання положення захист від накату – 50,15 с; кількість виконаних вправ за 3 період – 22,20 разів; результативність виконаних техніко-тактичних дій в стійці – 2,91 балів; результативність у партері – 3,45 балів.

У четвертому розділі **«Обґрунтування програми удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку на етапі спеціалізованої базової підготовки»** дисертантом представлено інформацію щодо експериментальної програми удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку та перевірки її ефективності.

Сформульовані загальнотеоретичні вимоги до програми удосконалення спеціальної фізичної підготовленості кваліфікованих борців з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку на етапі спеціалізованої базової підготовки. Структура даної програми включала в себе мету, завдання, форми організації занять, план тренувальних занять, їх зміст і об'єм тренувальних навантажень, засоби та методи з розвитку спеціальних фізичних якостей, індивідуальні засоби та методи з техніко-тактичної підготовки, критерії контролю.

Для перевірки ефективності розробленої програми був проведений формувальний експеримент. Результати дослідження педагогічного експерименту, свідчить про високу ефективність програми удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців греко-римського стилю з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку на етапі спеціалізованої базової підготовки. Аналіз загальної та спеціальної фізичної підготовленості у спортсменів контрольної та експериментальної груп показав приріст

результатів, але в експериментальній групі цей приріст достовірний ($p < 0,05 - 0,01$) і значно вище по відношенню до контрольної групи.

Також автором визначено величину змін щодо показників змагальної діяльності борців. Встановлено, що борці експериментальної групи більш результативні та мають достовірно вищі показники змагальної діяльності: ефективність атаки у партері ($t = 3,517$; $p < 0,01$); ефективність захисту в стійці ($t = 3,826$; $p < 0,01$); ефективність захисту у партері ($t = 3,121$; $p < 0,01$); результативність у партері ($t = 3,868$; $p < 0,01$).

У п'ятому розділі «**Аналіз і узагальнення результатів дослідження**» викладена характеристика повноти вирішення завдань дисертаційного дослідження та узагальнені отримані результати дослідження, які підтверджують ефективність розробленої програми удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців

Підтверджено дані про те, що ефективним засобом удосконалення спеціальної фізичної підготовленості є застосування спеціально-підготовчих вправ. Проведені автором дослідження доповнили дані про особливості, що характеризують змагальну діяльність висококваліфікованих борців греко-римського стилю.

У ході проведених досліджень були отримані нові дані про особливості змагальної діяльності та розроблена програма удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців греко-римського стилю з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку.

Загальні **висновки** структурно повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними, доречними, відображають основні результати дослідження.

Робота також містить **додатки**, де відображені список публікацій здобувача за темою дисертації; акти впроваджених результатів.

В цілому позитивно оцінюючи дисертацію, слід відзначити окремі дискусійні питання та зауваження:

1. Дисертаційна робота лише б виграла, якби автор аналізуючи

літературу та узагальнюючи результати дослідження скористався працями за останніх 5-7 років, зокрема таких авторів як: D. Curby, H. Tunneman, D. López-González, Р.Н. Апойко, Б.И. Тараканов, у яких висвітлюються сучасні проблеми змагальної діяльності та впливу зміни правил змагань у боротьбі.

2. У п.п. 2.1.9 С. 59 автором зазначенні два критерія для перевірки статистичної значущості різниці між показниками спортсменів: t – критерій Ст'юдента та критерій Манна-Уїтні. На мою думку необхідно було надати коментарі – у яких випадках використовувалися кожен із зазначених критеріїв.

3. У розділі 3 (п. 3.1, С. 62, 65; п. 3.2., С. 72), на мою думку, не варто згадувати інформацію про змагання, сутички яких були проаналізовані та описувати методи математичної статистики, оскільки це все детально описано у п.п. 2.1.4, 2.1.9.

4. Автором у програмі вдосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців з урахуванням індивідуального стилю ведення поєдинку на етапі спеціалізованої базової підготовки (п. 4.1) детально розкрити засоби та методи розвитку спеціальної фізичної підготовленості. На мою думку треба розширити рекомендації з використання цих засобів та методів в залежності від індивідуального стилю поєдинку, бо ця інформацію стисло викладена (С. 145).

5. Загалом позитивно оцінюючи мовно-літературний виклад роботи, не можна не звернути уваги на окремі технічні та стилістичні огріхи, що мають місце в роботі. А також, звертаємо увагу на неточності при використанні загальних термінів та офіційної міжнародної термінології англійською мовою у анотації роботи.

6. Результати дисертаційного дослідження потрібно оформити і видати у вигляді методичних рекомендацій або посібника, що значно підвищить практичну цінність роботи і буде доступним матеріалом для тренерів та інших фахівців з греко-римської боротьби.

Зазначені зауваження не є принциповими, не впливають на загальну позитивну оцінку, носять дискусійний характер і не знижують високого наукового рівня дисертації.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота «Удосконалення спеціальної фізичної підготовленості борців греко-римського стилю 16-17 років на етапі

обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувача в науку та достатньо повно оприлюднені у наукових працях здобувача, відповідає спеціальності 017 – Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудженням ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 979 від 21.10.2020), а її автор Вороний Владислав Олегович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту Київського університету імені Бориса Грінченка

М.В. Латишев

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554

Власноручний підпис

М.В. Латишев
Олександр Пилипчук
Тетяна Тарасюк
О.М. Додо

